

МІЖНАРОДНЕ МОРСЬКЕ ПРАВО

УДК 341.64

БОЙКО І. С.,

кандидат політичних наук, доцент, доцент кафедри морського права
Національного університету «Одеська морська академія»

АРБІТРАЖНА ПРАКТИКА ПОСТІЙНОЇ ПАЛАТИ ТРЕТЕЙСЬКОГО СУДУ ЩОДО МІЖДЕРЖАВНИХ МОРСЬКИХ СПОРІВ

Анотація. У статті здійснено аналіз рішень арбітражних трибуналів стосовно міжнародних морських спорів; систематизовані справи, щодо яких були призначені тимчасові заходи правового захисту; доведена наявність усталеної арбітражної практики (jurisprudence constante) щодо розв'язання міжнародних морських спорів публічно-правового характеру.

Ключові слова: Постійна палата третейського суду, міждержавні морські спори, усталена арбітражна практика.

Постановка проблеми. У доктрині міжнародного права відповідно до ст. 38 Статуту Міжнародного Суду ООН арбітражні рішення характеризуються як допоміжний засіб регулювання міжнародно-правових відносин [1]. Проблема визначення юридичної сили документів, що приймаються в результаті вирішення міжнародних спорів арбітражними інституціями, має конкретний зв'язок із практикою виконання рішень, оскільки в певних ситуаціях держави не вважають себе зобов'язаними реалізувати арбітражні приписи. В умовах збройного конфлікту між Російською Федерацією й Україною, розв'язання якого здійснюється за допомогою судово-арбітражних установ (Міжнародний Суд ООН, Міжнародний кримінальний суд, Європейський суд із прав людини, Постійна палата третейського суду), актуальним є дослідження судово-арбітражної практики. Автор статті присвятила низку публікацій цій проблемі [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загальні питання міжнародного арбітражу вивчав С. Лазарєв, його монографічна праця «Міжнародний арбітраж» присвячена історії розвитку міжнародного арбітражу, арбітражній процедурі, компетенції Постійної палати третейського суду, арбітражів *ad hoc*, камер *ad hoc* Міжнародного суду ООН [3]. Окремі питання арбітражного вирішення міжнародних морських спорів проаналізовані зарубіжними та вітчизняними фахівцями з міжнародного права (Р. Черчілль, Н. Клейн, Т. Стіфенс, Б. Квятковська, М. Антуніас, М. Еванс, Р. Алямкін, М. Буроменський, В. Буткевич, І. Дмитриченко, Т. Саксіна, Г. Шинкарецька, О. Шемякін) [4].

Мета статті – проаналізувати рішення арбітражних трибуналів стосовно міжнародних морських спорів. Наукові завдання: а) систематизувати справи, щодо яких були призначені тимчасові заходи правового захисту; б) довести наявність усталеної арбітражної практики (*jurisprudence constante*) щодо розв'язання міжнародних морських спорів публічно-правового характеру.

Виклад основного матеріалу дослідження. «Класичним» постійно діючим арбітражем вважають Постійну палату третейського суду (далі – ППТС), яку засновано 1899 р. на базі Конвенції про мирне вирішення міжнародних спорів, що прийнята на 1-ій Гаазькій конференції 29.07.1899 р. (переглянута на 2-ій Гаазькій конференції 18 жовтня 1907 р., тому її прийнято називати «1907 Convention»). ППТС почала працювати в 1902 р. та функціонує досі, але Палата не є постійним арбітражним органом, незважаючи на те, що вона має Міжнародне бюро, яке знаходиться в Гаазі й виконує функції, що відповідають повноваженням судової канцелярії (ст. 43 Конвенції). Бюро веде список юристів (до чотирьох осіб від однієї держави-учасниці, які разом складають так звану «національну групу» цієї держави), з якого відповідні сторони спору можуть вибирати членів арбітражного трибуналу (ст. 44). Станом на 2017 р. сторонами Конвенції є 121 держава-учасниця [5].

На початок вересня 2017 р. ППТС створила 39 арбітражних трибуналів щодо розгляду міжнародних публічно-правових спорів, серед яких є врегульовані міждержавні справи; також є справи, що розглядаються. До останньої групи слід віднести справу за № 2017-16, що стосується позову України проти Російської Федерації, в якому йдеться про порушення прибережних прав України в Чорному морі, Азовському морі та Керченській протоці. У так званих «ранніх» справах (таких можна нарахувати близько третини від загальної кількості) вирішувалися спірні питання стосовно територіальних і морських кордонів, суверенітету, міжнародних інвестицій, міжнародної та регіональної торгівлі. Найбільш цитованою є справа за № 1909-01 щодо рибальства в Північно-Атлантичному узбережжі (спір «Велика Британія проти США») [6].

Аналіз другої частини справ слід почати з розгляду спору між Еритреєю і Йеменом щодо суверенітету та морської делімітації в Червоному

морі (справа № 1996-04). Саме ця справа стала практичним утіленням нормативних положень Конвенції з морського права 1982 р. (UNCLOS), зокрема частини XV (урегулювання спорів) і додатків VI (Статут Міжнародного трибуналу з морського права), VII (арбітраж), VIII (спеціальний арбітраж). Відповідно до ст. 283 Конвенції ООН із морського права при виникненні спору щодо тлумачення чи застосування Конвенції сторони спору зобов'язані використовувати мирні засоби врегулювання спору, серед яких арбітраж має бути застосований, але тільки після використання всіх можливих засобів дипломатичного характеру (найбільш популярними засобами політичного характеру є обмін нотами, переговори). Згідно з п. 5 ст. 287 розділу 2 частини XV, «якщо сторони в спорі не прийняли одну й ту ж процедуру для врегулювання спору, спір може бути переданий тільки на арбітраж згідно з Додатком VII, якщо сторони не домовляться про інше» [7].

У справі «Еритрея проти Йємену» було прийнято два арбітражних рішення: про територіальний суверенітет і зміст спору (рішення від 9.10.1998 р.) [8] і про морську делімітацію в Червоному морі (рішення від 17.12.1999 р.) [9]. Предметом спору були острови: острів Джабаль ат-Тайр (Jabal al-Ta'ayr), група островів Зубайр (Zubayr Group), група островів Хейкокс (Haucocks), група островів Мохаббакас (Mohabbakahs) і група островів Зукар-Ханіш (Zuqar-Hanish Group), що за умов відпливу займають стратегічне положення в південній частині Червоного моря біля входу в Баб-ель-Мандебську протоку. Трибунал установив, що жодна зі сторін переконливо не довела право власності на острови: Йємен стверджував, що так слід вважати на підставі стародавнього (історичного) титулу, Еритрея – що так слід вважати внаслідок правонаступництва. Переглянувши докази, Трибунал вирішив, що Еритрея має суверенітет над групою островів Мохаббакас, Хейкокс і південно-західними скелями через їх близькість до материкової землі [8, § 482]. Трибунал виявив, що Йємен має суверенітет над групою островів Зубайр через установлення й обслуговування маяків на деяких із цих островів і включення островів Зубайр у дві угоди про видобуток нафти, які підписані Йєменом із приватними фірмами [8, § 524]. Йємен був також визнаний суверенним над групою островів Зукар-Ханіш [8, § 487]. Питання територіального суверенітету Трибунал вирішив згідно з міжнародно-правовими принципами, правилами, попередньою практикою. Морський кордон між Еритреею та Йєменом був установлений згідно з положеннями ст. ст. 5, 15 Конвенції ООН із морського права: «При визначенні місцезнаходження лінії рівної відстані була взята нормальна вихідна лінія»; «міждержавний кордон – це серединна лінія між двома протилежними узбережжями, з незначними змінами, що викликані наявністю островів; кожна точка лінії – на рівній відстані від найближчих точок вихідних ліній кожної з двох держав» [7].

Рішення у справі містить посилання на попередні справи, що вирішувалися Постійною палатою міжнародного правосуддя (справа «Данія проти Норвегії» щодо статусу Східної Гренландії, 1933 р.), Міжнародним

Судом ООН (справа «Об'єднане Королівство проти Норвегії» щодо рибальства, 1951 р.; справи «ФРН проти Данії», «ФРН проти Нідерландів» щодо делімітації континентального шельфу в Північному морі, 1969 р.), а також арбітражним трибуналом, сформованим ППТС (справа «Нідерланди проти США» щодо острову Пальмас, 1928 р.). Тому висновок професора Нідерландського інституту морського права Б. Квятковської, яка, посилаючись на §§ 20, 39–43, 117, 165–168 рішення «Про морську делімітацію в Червоному морі», зазначила, що «сучасне міжнародне право щодо морської делімітації розроблене Міжнародним судом і арбітражними судами» [10], вважаємо таким, що відображає виконання міжнародними судово-арбітражними установами правотворчої функції.

Маємо сміливість зробити припущення, що оскільки головою трибуналу був видатний дослідник міжнародного права – сер Роберт Дженнінгс, то рішення має численні посилання на доктринальні думки вчених і практиків – фахівців із міжнародного права (D. Bowett, D. O'Connell, Ch. Forster, J. Chelhod, R. Daguene, A. Sanhoury, M. Kadouri тощо) і матеріали Енциклопедії з публічного міжнародного права (томи 6, 7).

Постійна палата третейського суду сформувала 13 арбітражних трибуналів для розгляду міждержавних спорів відповідно до Додатка VII до Конвенції ООН із морського права: 1) спір «Ірландія проти Об'єданого Королівства» щодо заводу МОКС (справа № 2002-01); 2) спір «Малайзія проти Сінгапуру» щодо земель у районі протоки Джохор (справа № 2004-05); 3) спір «Барбадос проти Тринідад і Тобаго» щодо делімітації виключної економічної зони та континентального шельфу (справа № 2004-02); 4) спір «Гайана проти Суринаму» щодо делімітації морського кордону (справа № 2004-04); 5) спір «Бангладеш проти Індії» щодо делімітації морського кордону між Бангладеш і Республікою Індія (справа № 2010-16); 6) спір «Аргентина проти Гани» щодо затримання аргентинського фрегата «ARA Libertad» (справа № 2013-11); 7) спір «Італія проти Індії» щодо інциденту з нафтовим танкером «Enrica Lexie» (справа № 2015-28); 8) спір «Республіка Маврикій проти Об'єданого Королівства» щодо заповідного району навколо архіпелагу Чаго (справа № 2011-03); 9) спір «Республіка Філіппіни проти Народної республіки Китай» щодо Південно-Китайського моря (справа № 2013-19); 10) спір «Королівство Данія проти Європейського Союзу» щодо Фарерських островів; 11) спір «Королівство Нідерланди проти Російської Федерації» щодо затримання судна «Arctic Sunrise» у виключній економічній зоні Російської Федерації (справа № 2014-02); 12) спір «Республіка Мальта проти Республіки Сан-Томе і Принсіпі» щодо арешту судна «Duzgit Integrity» (справа № 2014-07); 13) спір «Україна проти Російської Федерації» щодо прибережних прав у Чорному морі, Азовському морі та Керченській протоці (справа № 2017-06).

Відповідно до п. 5 ст. 290 Конвенції ООН із морського права «до створення арбітражу Міжнародний трибунал із морського права <...> може наказати, змінити або відмінити тимчасові заходи, якщо цього потребує

терміновий характер ситуації...». Майже половина спорів, що розглядались арбітражними трибуналами, які були зареєстровані ППТС, згідно з Додатком VII до Конвенції ООН із морського права вирішувались із застосуванням тимчасових заходів, які були прийняті Міжнародним трибуналом із морського права (див. таблицю 1).

Арбітражне рішення спору щодо вилову блакитного тунця в південній частині Тихого океану – першій досвід вирішення спору арбітражним трибуналом, що був сформований згідно з Додатком VII до Конвенції ООН

Таблиця 1

	Арбітражна установа	Справа (№)	Рішення	Документ (назва, дата)
Інцидент з «Enrica Lexie» (Республіка Італія проти Республіки Індія) / The “Enrica Lexie” Incident (Italy v. India)	1) МТМП [ITLOS]	№ 24	Тимчасові заходи	Наказ від 24.08.2015 р.
	2) ППТС [PCA]	№ 2015-28	Провадження справи триває	
Справа «Arctic Sunrise» (Королівство Нідерланди проти Російської Федерації) / The “Arctic Sunrise” Case (Kingdom of the Netherlands v. Russian Federation)	1) МТМП	№ 22	Тимчасові заходи	Наказ від 22.11.2013 р.
	2) ППТС	№ 2014-02	Рішення щодо компенсації від 10.07.2017 / Award on Compensation of 10 July 2017	
Справа «ARA Libertad» (Республіка Аргентина проти Республіки Гана) / The “ARA Libertad” Case (Argentina v. Ghana)	1) МТМП	№ 20	Тимчасові заходи	Наказ від 15.12.2012 р.
	2) ППТС	№ 2013-11	Наказ про припинення розгляду від 11.11.2013 р. / Termination Order of 11 November 2013	
Справа щодо меліорації земель у Сінгапурі та навколо протоки Джохор (Малайзія проти Сінгапуру) / Case concerning Land Reclamation by Singapore in and around the Straits of Johor (Malaysia v. Singapore)	1) МТМП	№ 12	Тимчасові заходи	Наказ від 8.10.2003 р.
	2) ППТС	№ 2004-05	Рішення щодо узгодження від 1.09.2005 р. / Award on Agreed Terms of 01 September 2005	
Справа щодо заводу MOX (Ірландія проти Об'єднаного Королівства) / The MOX Plant Case (Ireland v. United Kingdom)	1) МТМП	№ 10	Тимчасові заходи	Наказ від 3.12.2001 р.
	2) ППТС	№ 2002-01	Наказ про припинення розгляду від 6.06.2008 / Termination of proceedings Order N 6 of 6 June 2008	
Справи щодо південного блакитного тунця (Нова Зеландія, Австралія проти Японії) / Southern Bluefin Tuna Cases (New Zealand v. Japan; Australia v. Japan)	МТМП	№№ 3, 4	Тимчасові заходи	Наказ від 27.08.1999 р.

Примітка: обов'язкова юридична сила наказів щодо тимчасових заходів визначається положеннями ст. 290 (б) Конвенції ООН із морського права та ст. 95 (1) Регламенту МТМП.

із морського права. Позов був заявлений Австралією та Новою Зеландією проти Японії, яка проводила так звану експериментальну риболовну програму. Австралія та Нова Зеландія звернулися до Міжнародного трибуналу з морського права з проханням про припис тимчасових заходів, що Трибунал і зробив, видавши наказ від 27.08.1999 р. Арбітражний трибунал, зареєстрований ППТС, рішення не прийняв, оскільки «відсутня юрисдикція щодо розв'язання такого спору по суті»: Австралія, Нова Зеландія та Японія в 1993 р. прийняли Конвенцію щодо збереження південного блакитного тунця, ст. 16 якої закріплює умову звернення до судових процедур – згоду на судовий розгляд усіх сторін спору [11]. Сторони спірної ситуації урегулювали її самостійно, прийнявши тристоронню угоду з урахуванням вимог Міжнародного трибуналу з морського права.

Вважаємо за потрібне проаналізувати матеріали спору «Республіка Філіппіни проти Народної Республіки Китай» (справа № 2013-19), оскільки зовнішньополітичні дії КНР і Російської Федерації мають аналогічні риси та наслідки.

Позов Філіппін містив 15 пунктів, що їх об'єднувала скарга на дії Китаю відносно суверенних прав Філіппін. Законність так званої «лінії дев'яти пунктирів», що була накреслена в 1947 р. урядом Китаю, оскаржувалася урядом Філіппін. Проблема «дев'ятипунктирної лінії» («лінія дев'яти пунктирів», або «U-подібна лінія») полягає в тому, що: 1) ніколи не були визначені точні координати розташування штрихів; 2) Китай жодного разу не прояснив, чи поширюються його права на розміщені всередині «лінії» острови й скелі, звідки можна визначити права на морську територію. Важливим чинником, який зумовлює необхідність правового визначення юридичного статусу «лінії», є наявність покладів нафти (щонайменше 7 мільярдів барелів) і газу (близько 25 трильйонів кубометрів), а також в окресленій акваторії здійснюється близько 10% світового риболовства [12]. Крім того, офіційний Пекін із кінця 2012 р. проводив у Південно-Китайському морі масштабні гідротехнічні та будівельні роботи, зокрема й щодо намівання штучних островів і спорудження на них військових об'єктів. Китай вважає, що має історичні права на архіпелаг Сиша (Парасельські острови), острови Наньша (Спратлі) і Хуанянь (риф Скарборо), незважаючи на віддаленість островів на багато сотень кілометрів від китайського узбережжя. Філіппіни були особливо занепокоєні агресивними діями Китаю щодо рифу Скарборо, що розташований приблизно в 225 км від узбережжя Філіппін.

Нормативно-правові документи, які тлумачилися та застосувалися трибуналом, – Конвенція ООН із морського права, Віденська конвенція про право міжнародних договорів, Конвенція про територіальне море та прилеглу зону, Конвенція про континентальний шельф [13]. Обидві держави є учасницями Конвенції ООН із морського права: Республіка Філіппіни ратифікувала її 8.05.1984 р., КНР – 7.07.1996 р. Відповідно до розділу XV і Додатка VII до Конвенції Філіппіни розпочали арбітраж проти

Китаю 22.01.2013 р. Але Китай заявив відмову щодо участі в провадженні. Арбітражний трибунал вказав Китаю на обов'язок виконувати рішення у справі, посилаючись на низку попередніх справ. Зокрема йдеться про такі справи, як «Нікарагуа проти США» (МС ООН прийняв рішення [Judgment] 27.06.1986 р.), «Королівство Нідерланди проти Російської Федерації» (МТМП прийняв рішення [Award on Compensation] 10.07.2017 р.). Крім того, Трибунал захистив процесуальні права Філіппін, указуючи, що сторона – учасниця спору «не повинна бути поставлена в невідгідне становище через неявку (неучасть) іншої сторони в провадженні», указуючи на усталену практику стосовно процесуальних прав і обов'язків сторін спору [14, § 122].

Трибунал залучив незалежного технічного експерта – пана Гранта Бойза, який аналізував географічну та гідрографічну інформацію, інші технічні докази. Оскільки Китай ігнорував участь у справі, п. Бойзу було доручено зробити «критичну оцінку експертних консультацій, що були проведені Філіппінами» [14, § 133]

У процесуальній постанові № 4 від 21.04.2015 р. Трибунал указав на досвід міжнародних судів і трибуналів щодо розгляду справ в умовах «неучасті» іншої сторони спору [15].

Параграфи рішення у справі 220–269 містять роз'яснення Трибуналу щодо понять «історичні права», «історичні води», «історичні затоки» з посиланням на попередню судову практику: а) рішення, які були прийняті Міжнародним судом ООН: справа щодо рибних ресурсів (спір між Великою Британією та Норвегією, рішення від 18.12.1951 р.), справа про юрисдикцію щодо рибних ресурсів (спір між Великою Британією й Ісландією, рішення від 25.07.1974 р.), справа про юрисдикцію щодо рибних ресурсів (спір між ФРН та Ісландією, рішення від 25.07.1974 р.), справа про континентальний шельф (спір між Тунісом і Лівією, рішення від 24.02.1982 р.), справа щодо делімітації морського кордону в затоці Мен (спір між Канадою та США, рішення від 12.10.1984 р.), справа щодо о. Касікілі/Седуду (спір між Ботсваною та Намібією, рішення від 13.12.1999 р.), справа про морську делімітацію та територіальні питання (спір між Катаром і Бахрейном, рішення від 16.03.2001 р.), справа щодо територіального та морського кордону між Нікарагуа та Колумбією, рішення від 19.11.2012 р.); б) рішення Міжнародного трибуналу з морського права – справа щодо судна «Louisa» (спір між Сент-Вінсент і Гренадінами проти Королівства Іспанії, наказ про тимчасові заходи від 23.12.2010 р.); справа щодо делімітації морського кордону між Бангладешем і М'янмою в Бенгальській затоці (спір між Бангладешем і М'янмою, рішення від 14.03.2012 р.); запит, поданий субрегіональною комісією з рибальства, щодо консультативного висновку (консультативний висновок від 2.04.2015 р.); справа щодо делімітації морського кордону в Атлантичному океані (спір між Ганою та Кот-д-Івуаром, наказ про тимчасові заходи від 25.04.2015 р.); в) рішення арбітражних трибуналів – справа щодо континентального шельфу між Об'єднаним Королівством і Франці-

єю (спір між Об'єднаним Королівством і Республікою Франція, рішення від 30.06.1977 р.); справа щодо суверенітету та морської делімітації в Червоному морі (спір між Еритреєю та Йеменом, рішення від 17.12.1999 р.); справа щодо району Абей (спір між урядом Судану та Народно-визвольним рухом Судану, рішення від 22.06.2009 р.); справа щодо гідроелектричного проекту на річці Кішенганг (спір між Пакистаном та Індією, рішення від 18.02.2013 р.); справа щодо заповідного морського району Чагос (спір між Маврикієм і Об'єднаним Королівством, рішення від 18.03.2015 р.).

Отже, Трибунал зазначив, що «історичний титул» створюється в результаті тривалого та постійного використання морських територій за умов, що інші держави не мають заперечень щодо цього стану, а також вони не декларують протестів із цього приводу. Трибунал чітко формулює положення, відповідно до якого «історична навігація та рибальство поза територіальним морем не можуть бути основою для виникнення історичного права», посилаючись на рішення справ щодо затоки Мен (Канада проти США) і морського кордону (Нікарагуа проти Колумбії) [14, § 270].

Трибунал установив, що так звана «лінія дев'яти пунктирів» має бути визнана незаконною. Незважаючи на те, що китайські рибалки протягом тривалого періоду користувались островами на спірних територіях, Китай не має правових засад заявляти претензії на історичні права щодо корисних копалин у цьому регіоні [14, §§ 742–802].

Трибунал визначив, що штучно створені острови не можуть створювати виключної економічної зони, оскільки на них не проживає населення. Згідно з положеннями міжнародного права такі острови не мають виключну економічну зону в 200 морських миль порівняно з населеними островами. Трибунал звернув увагу на таке: «Розташування персоналу на островах залежить від зовнішньої (державної) підтримки та не відображає потенціал островів, <...> жоден з островів архіпелагу Спратлі не може створити навколо себе морські зони» [14, §§ 270, 420]. Дії офіційного Пекіну визнаються незаконними, оскільки вони скоєні на територіях, що знаходяться у винятковій економічній зоні Філіппін. Тому будівництво штучних островів і втручання в рибальську й видобувну діяльність Маніли з боку Пекіна має незаконний характер [14, §§ 331–552].

Трибуналом встановлено, що КНР винна в нанесенні шкоди навколишньому середовищу. Зокрема, це пов'язано з масштабною операцією щодо побудови островів, яка зашкодила кораловим рифам. Китай порушив зобов'язання із захисту та збереження екосистем [14, §§ 941, 1167, 1168].

Дії Китаю порушують права людства, ставлячи під загрозу морську екосистему. Подальші заходи щодо вирішення проблемної ситуації – переговори, регіональні угоди, але офіційний Пекін не визнає рішення арбітражного трибуналу, називаючи його «нікчемним і таким, що не має зобов'язуючої сили». Уряд КНР наголошує: «Територіальний суверенітет і морські права й інтереси Китаю в Південнокитайському морі за жодних обставин не можуть порушуватися такими рішеннями» [16].

Висновки. Таким чином, дослідження арбітражної практики щодо міждержавних морських спорів дозволяє стверджувати, що міжнародний арбітраж виконує правотворчу функцію. Рішення ППТС мають прецедентний характер переконливого змісту.

Арбітражні рішення роблять вагомий вклад у розвиток міжнародного права та міжнародного процесуального права: а) питання щодо історичних вод, історичного титулу вирішуються завдяки судовій практиці; б) накази про тимчасові засоби видаються на основі численного цитування попередніх справ, зокрема процесуального характеру.

12.07.2016 р. Постійна палата третейського суду ухвалила рішення в спорі між Китаєм і Філіппінами щодо островів Південно-Китайського моря, відмовивши Пекіну в претензіях на ці території. Арбітражний трибунал вирішив, що спірні території архіпелагу Спратлі не становлять виняткової економічної зони, оскільки вони не є природними островами, а є кораловими рифами, штучно перетвореними на острови. Китай порушив право на суверенітет Філіппін, коли почав розвідку нафти й газу в районі спірного архіпелагу Спратлі. Протягом року після прийняття рішення керівництво КНР не виконує його та намагається силовим методом змусити міжнародне співтовариство визнати його права в Південно-Китайському морі. Отже, загроза миру в регіоні досі існує, тому вкрай необхідно вдосконалити механізм щодо обов'язкового виконання рішень міжнародних арбітражно-судових установ.

Література:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26.06.1945 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
2. Див.: Бойко І. Російсько-український конфлікт: судова стадія врегулювання / І. Бойко // Юридичний науковий електронний журнал. – 2017. – № 3. – С. 203–206; Бойко І. Україна проти Російської Федерації: врегулювання конфлікту Міжнародним Судом ООН / І. Бойко // Науковий вісник публічного та приватного права. – 2017. – № 1. – С. 260–265; Бойко І. Збройні міждержавні спори у практиці Європейського суду з прав людини / І. Бойко // Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2017. – № 3. – С. 229–233.
3. Лазарев С. Международный арбитраж / С. Лазарев. – М. : Междунар.отношения, 1991. – 216 с.
4. Див.: Churchill, R. Law of the Sea.– 2013 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.global.britannica.com>; Klein N. Dispute Settlement in the UN Convention on the Law of the Sea / N. Klein. – Cambridge, 2005.– 456 p.; Stephens T. International Courts and Environmental Protection / T. Stephens. – Cambridge, 2009. – 458 p.; Marques Antunes N.S. The Eritrea-Yemen Arbitration: First Stage The Law of Title to Territory Re-Averred / N.S. Marques Antunes // International and Comparative Law Quarterly. April 1999. – Vol. 48. – Part 2; Evans M.D. The Maritime Delimitation Between Eritrea and Yemen / M. Evans // Leiden Journal of International Law. – 2001. – Vol. 14.; Дмитриченко І. Розмежування морських

- просторів між прибережними державами в міжнародному морському праві: теорія і практика : дисертація канд. юрид. наук: 12.00.11 / І. Дмитриченко / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М. Корецького. – К., 2003.; Саксина Т. Дело о южном голубом тунце: (Southern Bluefin Tuna Case) / Т. Саксина // Московский журнал международного права. – 2007. – № 1. – С. 126–148; Саксина Т. Арбитражное решение по спору между Эритреей и Йеменом о морских границах / Т. Саксина // Юрист-международник. – 2007. – № 2. – С. 18–25; Шемякин А. Современное международное морское право и перспективы его развития / А. Шемякин. – Одесса : ОНМА, 2003. – 316 с.
5. 1907 Convention for the Pacific Settlement of International Disputes [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pca-cpa.org/wp-content/uploads/sites/175/2016/01/>.
 6. The North Atlantic Coast Fisheries Case (Great Britain / United States of America). Award of the Tribunal of 7 September 1910 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pcacases.com/web/sendAttach/496>.
 7. Конвенция Организации Объединенных Наций по морскому праву от 10.12.1982 г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_057.
 8. The Eritrea – Yemen Arbitration. Phase I: Territorial and Scope of Dispute [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pcacases.com/web/sendAttach/517>.
 9. The Eritrea – Yemen Dispute. Award of the Arbitral Tribunal in the Second Stage of the proceedings (Maritime Delimitation) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pcacases.com/web/sendAttach/518>.
 10. Kwiatkowska B. The Eritrea/Yemen Arbitration: Landmark Progress In The Acquisition Of Territorial Sovereignty and Equitable Maritime Boundary Delimitation / B. Kwiatkowska // IBRU Boundary and Security Bulletin. – 2000. – P. 66–86 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.dur.ac.uk/ibru/publications/download/?id=bsb8-1_kwiatkowska.pdf.
 11. Convention for the conservation of southern bluefin tuna of 10 May 1993 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://treaties.un.org/pages/showDetails.aspx?objid=08000002800b05d5>.
 12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vsemirnyjbank.org/ru/news/press-release/2017/06/06/> ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.worldfishcenter.org/content/annual-report-2016>.
 13. United Nations Convention on the Law of the Sea, 10 December 1982, Vienna Convention on the Law of Treaties, Art. 33(1), 22 May 1969, Convention on the Continental Shelf, Art. 1, 25 April 1958, Convention on the Territorial Sea and the Contiguous Zone, Art. 10, 29 April 1958.
 14. The South China Sea Arbitration. Award of 12 July 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pca-cpa.org/wp-content/uploads/sites/175/2016/07/PH-CN-20160712-Award.pdf>.
 15. The South China Sea Arbitration. Procedural Order № 4 of 21 April 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://pcacases.com/web/sendAttach/1807>
 16. Див.: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dw.com/uk/19395923>.

Бойко И. С. Арбитражная практика Постоянной палаты третейского суда в отношении межгосударственных морских споров

Аннотация. В статье проанализированы решения арбитражных трибуналов в отношении международных морских споров; систематизированы дела, по которым были назначены временные меры правовой защиты; доказано наличие устойчивой арбитражной практики (*jurisprudence constante*) по решению международных морских споров публично-правового характера.

Ключевые слова: Постоянная палата третейского суда, межгосударственные морские споры, сложившаяся арбитражная практика.

Boiko I. Arbitration practice of the Permanent Court of Arbitration with respect to interstate maritime disputes

Summary. The article analyzes the decisions of arbitration tribunals concerning international maritime disputes; the cases are systematized for which temporary measures of legal protection were prescribed; the author proved the existence of law-making arbitration practice (*jurisprudence constante*) regarding the resolution of international maritime disputes of a public-law nature.

International arbitration performs the law-making function. The PCA decisions have the precedent nature of convincing content.

Arbitration decisions make a significant contribution to the development of international law and international procedural law: a) the issues of historical waters, the historical title are solved through judicial practice; b) the orders for provisional measures are adopted on the basis of numerical citing of preliminary cases, in particular procedural nature.

The dispute “The Republic of the Philippines v. the People’s Republic of China” (Case No. 2013-19) was analyzed, because the foreign policy actions of China and the Russian Federation have similar features and effects.

During the year after the decision, the leadership of the People’s Republic of China does not execute the arbitration award and tries to force the international community to recognize its rights in the South China Sea. Consequently, the threat to peace in the region still has been existing, therefore, it is extremely necessary to improve the mechanism for mandatory enforcement of decisions of international arbitration and judicial institutions.

Key words: the Permanent Court of Arbitration, interstate maritime disputes, law-making arbitration practice.